

TENNESSEE WILLIAMS'IN 'SÖYLENMEMİŞ BİR ŞEY' ADLI
OYUNUNUNDAKİ GRACE ROLÜNE ÇALIŞMA SÜRECİ

YEŞİM MAZICIOĞLU

TEMMUZ 2006

T.C

BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

TENNESSEE WILLIAMS'IN 'SÖYLENMEMİŞ BİR ŞEY' ADLI
OYUNUNDAKİ
GRACE ROLÜNE ÇALIŞMA SÜRECİ

Yeşim Mazııcıoğlu
S.B.E İleri Oyunculuk Yüksek Lisans Programında Hazırlanan
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Kerem Karaboğa

Temmuz 2006

ANNEME

ÖNSÖZ

Bu tezin içeriğini, Tennessee Williams'ın 'Söylenmemiş Bir Şey' adlı oyununun 03 Nisan Pazartesi günü başlayan ve 27 Haziran Salı günü Fazıl Say sahnesinde jüri huzurunda oynanmasına kadar süren prova süreci belirlemektedir. Bu sürecin metin yorumu ve prova safhalarının ayrıntılı bir dökümü yapılmaya, yorumlanıp belgelendirilmesine uğraşmıştır.

Öncelikle bu oyunun çalışma süreci boyunca birlikte çalışmaktan büyük keyif aldığım arkadaşım, partnerim Nergis Öztürk'e ve bize süreci yaşamamanın önemini ve keyfini öğreten hocamız, yönetmenimiz Doç. Dr. Çetin Sarıkartal'a teşekkür ederim.

Bu yolcuğun başından beri bir oyuncu olarak kendimi geliştirmemde büyük emeği olan hocalarım Haluk Bilginer, Ezel Akay, Demet Akbağ ve Ayşe Lebriz'e sonsuz teşekkürler.

Ayrıca tez danışmanımız Yar. Doç.Dr Kerem Karaboğa'ya desteği ve sabrı için çok teşekkür ederim.

ÖZET

TENNESSEE WILLIAMS'IN 'SÖYLENMEMİŞ BİR ŞEY' ADLI OYUNUNDAKİ 'GRACE' ROLÜNE ÇALIŞMA SÜRECİ

Mazıcıoğlu, Yeşim
İleri Oyunculuk Yüksek Lisans Programı
Tez Yöneticisi: Yar. Doç. Dr. Kerem Karaboğa

Temmuz 2006

Bu tezin içeriği, Tennessee Williams'ın 'Söylenmemiş Bir Şey' adlı oyununun 03 Nisan Pazartesi günü başlayan ve 27 Haziran Salı günü Fazıl Say sahnesinde jüri huzurunda oynanmasına kadar süren prova sürecinin ayrıntılı olarak incelenmesinden oluşur. Çalışmalar tez içerisinde üç ana başlık altında incelenmiştir. 'Metin incelemesi' ana başlığı altında karakter analizi ve metin çözümlemesine, 'süreç analizi' ana başlığı altında oyuncuların çalışırken nasıl bir yol izlediğine, 'sonuç' kısmında ise prova sürecinin artıları ve eksileriyle oyuncuya neler kattığına yer verilmiştir.

ABSTRACT

STUDY PROCESS FOR THE ‘‘GRACE’’ ROLE IN TENNESSEE WILLIAMS’ PLAY NAMED ‘‘SOMETHING UNSPOKEN’’

Mazıciöğlu, Yeşim
Advanced Acting Graduate Program
Thesis Director: Ast. Prof. Dr. Kerem Karaboğa

July2006

This thesis contains detailed analysis of the test process of Tennessee Williams’ play named ‘‘Something Unspoken’’ that started on April 3, Monday and continued until being acted at ‘‘Fazıl Say Stage’’ before the jury on June 27, Tuesday. Studies have been analyzed under three main headings. Character analysis and text analysis has been mentioned under the main heading ‘‘Text Analysis’’; how the players worked has been mentioned under the main heading ‘‘Process Analysis’’ and what the test process caused the player to earn positively or negatively has been mentioned under the main heading ‘‘Result’’.

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	i
Özet.....	ii
Abstract.....	iii
1. GİRİŞ.....	1
2. METİN İNCELEMESİ.....	2
2.1 KİŞİLER.....	2
2.1.1. CORNELIA SCOTT.....	2
2.1.2. GRACE LANCESTER.....	3
2.2 OLAY ÖRGÜSÜ.....	5
3. SÜREÇ ANALİZİ.....	22
4. SONUÇ.....	36
KAYNAKÇA.....	38

1.GİRİŞ

Bu programın ilk yılında hocalarımızla yaptığımız çalışmalar süresince fark ettiğim kendi oyunculuğuma dair problemlerle yüzleşme fırsatı olacaktı bu oyunu çalışmak benim için. Çünkü var olan problemlerle baş etmeye çalışırken yenileriyle karşılaşmıştım ve bu bir yıllık çalışma süreci sonunda öğrendiklerimi pekiştirmeye ihtiyacım vardı. Bir oyun çalışıp öğrendiğim şeyleri süreç içinde deneyimlemek gerçekten benim için önemliydi. Örneğin bu problemlerin önemlilerinden biri, role hazırlık sürecinde yaptığım çalışmaların beni sahnede durdurduğunu fark etmem oldu. Sahneye çıkmadan önce pek çok şeyi kafamda tasarlamış olduğumdan şartlanmış tepkiler veriyordum. Bu durum sahne çalışırken partnerimle aramdaki diyalogun kopuk olmasına ve yaptığımız işin inandırıcılığını yitirmesine sebep oluyordu.

Bir diğer önemli sorunumsa yaptıklarımı sürekli kendi kendime yargılamamdı. Yaptığım şeyi yeterli bulmadığımdan sık sık oyunu kesiyordum. Beğenilmeme korkusuyla, hata yapmak için kendime izin vermiyordum. Hata yaptığımda devam edemiyordum. Çünkü hatayı düşünürken karakterden uzaklaşıyordum. Tıpkı bir robot gibi sadece sözleri söylüyordum. Devam edersem bu durumla başa çıkamayacağım ve yaptıklarımın yalan olacağı korkusuyla oyunu kesiyordum. İşte bütün bunlar, bu çalışma süreci boyunca yüzleşmek zorunda kalacağım problemlerden bazılarıydı.

Süreç analizi bölümünde bu gibi problemlerle nasıl karşılaştığımdan ve bu problemler karşısında ne gibi zorluklar yaşadığımdan bahsettim.

Metin çözümlemesi kısmındaysa metinde özellikle bizim yorumumuz açısından önemli görünen noktaları metinden örnekler vererek açıkladım.

2.METİN İNCELEMESİ

2.1 KİŞİLER:

2.1.1. CORNELIA SCOTT

Cornelia 60 yaşlarında zengin, akıllı bilgili toplum içinde kendisine yer edinmiş güçlü bir kadındır. Güneyli özentisi sosyetik kadınların bütün hal ve hareketlerini taşır.

Grace'i hem tutkulu bir ilgiyle sever hem de onu korumaya çalışır. Grace onun kadar zengin ve kültürlü değildir ancak Grace'i sekreteri yaparak aslında onu hem korur hem de ona da bir statü kazandırmış olur. Çabuk öfkelenir sert görünür ama aslında oldukça duygusaldır. Özellikle Grace'e karşı çok duyarlıdır. Çünkü Grace bunca sosyal çevresinin içinde aslında Cornelia'nın tek gerçek dostu ve hayatta güvendiği tek insandır. Cornelia kendini dışarıya rahatlıkla açabilen bir insan değildir, hatta mecburi ilişkiler dışında insanlar onu pek tanımaz.

Yaşına rağmen bakımlı ve güzeldir. Görkemli görünmekten hoşlanır. Tavırlarında hayran olunacak bir zarafet gizlidir. Ne olursa olsun güçlü görünmek Cornelia için önemlidir. Grace ise tam tersine sade ve doğal bir insandır, güçlü değil mutlu olmak ister. On beş yıl boyunca Grace ve Cornelia'nın arasında statü farkından kaynaklanan hiç sözü edilmemiş bir gerilim yaşanır. Cornelia aralarındaki statü farkını aşılabilir bir engel gibi görmez, Grace'in bundan nasıl etkilendiğinin farkında bile değildir çünkü sosyal çevresi bunu anlamasına izin vermez.

Cornelia 15.yıldönümleri şerefine Grace'e bir zafer armağan etmek ister ve aralarında konuşulmamış her şeyi konuşmak. Yani bu gün Grace ile samimi bir yüzleşme yaşamayı

palanlar. Ve bunun için bu gün seçimlerde büyük zafer kazanmayı planlıyordur.15 yıl boyunca kendisiyle aynı evi paylaşan sekreterliğini yapan, Grace'e seçimleri kazanarak bir zafer armağan etmek niyetindedir. Bu yüzden de belki hayatının en büyük oyununu bu büyük zaferi kazanmak için oynamak üzeredir.

2.1.2. GRACE LANCESTER:

Grace ve Cornelia'nın arasında dostluğun yanı sıra bir işçi işveren ilişkisi vardır. Grace on beş yıldır Cornelia'nın yanında yaşamakta ve sekreterliğini yapmaktadır. Ama bu basit bir köle efendi ilişkisi değildir çünkü küçük de olsa metne bir siyahî hizmetçi rolü eklenmiştir.

Hiç evlenmemiş olan Cornelia'nın annesi ölmüş ve Cornelia yalnız kalmıştır. Aynı dönemde Bir yaz önce tanıştığı ve çok hoşlandığı Grace'in kocasının öldüğünü öğrenir ve Grace'i evine davet eder. Yani bu iki kadının aslında bir araya geliş nedenleri iş ilişkisi değildir. Kocasının ölümünün ardından eski ilişkilerden kurtulmaya, korunmaya ve sevmeye ihtiyacı olan Grace, yanında mutlu olacağını düşündüğü Cornelia'nın davetini kabul eder. Cornelia'nın koruyucu kollayıcı tavrı ve sevgisi Grace'e çekici gelir. Cornelia ise Grace'in zayıf halinde yüceltmıştır kendini. İki kadın da birbirlerinde aradıklarını bulmuş gibidir. Zamanla aralarında dostluğun bir adım ötesine giden bir sevgi oluşur. Ancak aynı evi paylaşmalarına rağmen aralarındaki sınıf farkı yüzünden bu ilişkiyi istedikleri gibi yaşayamamışlardır. Ortaya sınıf farkından kaynaklanan bir erişemezlik durumu çıkar, sevginin yenemediği bir şey. Aralarında tutkulu ve çıksız bir ilişki vardır.

Cornelia'nın görkemli imparator gibi hali başta Grace'in hoşuna gider ama zamanla bu durumdan sıkılır daha doğrusu bu durumun altında ezilir. Cornelia'nın gücünü sevmek

Grace'e kendi güçsüzlüğünü yaşatır. Grace, Cornelia'nın sevgisinin altında ezilir çünkü onu çok sevmesine rağmen bunu ona göstermesi mümkün değildir. Bu eşitsizlik ve erişememe duygusu Grace'de doyumsuzluğun ortaya çıkmasına neden olur.

Grace'in yalın dışa dönük ve duyarlı bir yapısı vardır. Art niyetli olmadığından düşüncelerini olduğu gibi söyler hatta bu yüzden zaman zaman patavatsızlık eder. Cornelia onun bu rahatlığını ve samimiyetini sever. Cornelia'nın ise davranışlarında topluma göstermek istediği bir tavır olduğu sezilir. Güneyli özentisi yapay bir sosyal tavrı vardır, ancak Cornelia'nın dışarıya karşı olan bu tutumundan Grace'de etkilenir. Cornelia farkında olmasa da iktidar ilişkilerinden evin içi de nasibini alır.

On beş yıl boyunca sessiz sedasız yaşanan bu eşitsizlik Grace'in, Cornelia'yla arasında 'aşılması güç bir duvar' gibi durur. Ancak Cornelia bu büyük duvarın farkında değildir çünkü onun bulunduğu noktadan böyle bir sınıf farkı görünmez. Cornelia aralarındaki eşitsizliğin insan insana aşılabileceğini düşünüyordur. Oysaki Cornelia'nın attığı her adım ona karşılık veremeyen Grace için duvarı daha da büyütür.

2.2.OLAY ÖRGÜSÜ

Oyun başladığında aslında olay çoktan olmuştur... İki kadın arasındaki tansiyon daha oyunun başından yüksektir. Olay günü iki kadının ilişkisi için aslında bir dönüm noktasıdır yani ikisi içinde büyük gün! İki kadında birbirinden habersiz, aynı amaç için, farklı oyunlar oynamışlardır. Bu yüzden oyun ‘gizemli bir gerilim’ içinde başlar

Bu kadınlar için bu günün sıradan bir gün olmadığını anlarız. Aralarında anlam veremediğimiz bir tuhafılık var gibidir. Birbirleriyle olan durumlarının yanı sıra kendi kendilerine yaşadıkları ikinci bir durum olduğu bellidir. Beraber ama yalnız gibidirler. Enerji sürekli iki kadının arasında yer değiştirir bir Cornelia’dan Grace’e akar, bir Grace’den Cornelia’ya.

Oyunun başında Cornelia’yı, Grace’in yerine bir telefon konuşması yaparken görürüz. Aslında bu konuşma Cornelia’nın Grace’i dışarıya nasıl göstermek istediğinin resmi gibidir. Cornelia; Grace’le ilgili, üçüncü kişilere yalan söyler. Grace’in çok disiplinli bir sekreter olduğu imajını çizmeye çalışır.

*CORNELIA: Mrs Horton Reid’in evi mi? Miss Cornelia Scott adına arıyorum. Bu ikindi yapılacak Kız Kardeşler Toplantısına gelemeyeceği için özür diliyor. Sabah, boğazı ağrıyarak uyandı da; yataktan kalkmaması gerekiyor.*¹

Sosyal çevresine karşı mükemmel bir işçi işveren ilişkisi imajı çizerek güçlü görünmek ister.

Bu her ne kadar dışarıya karşı takındığı sahte bir tavır olsa da yani aslında Grace için böyle

¹ .Tez içinde oynadığımız metinden yaptığımız alıntılar sadece sayfa numarasıyla belirtilecektir. Sergileme için yararlandığımız kaynak: Tennessee Williams, Yağmur Gibi Söyle Bana, çev: Tomris Uyar, Nisan Yayınları, İstanbul,1999 s.51) /

düşünmese de, istemeden Grace'in belki de olduğu gibi kendisi olarak takdir edilmediği fikrine kapılmasına neden olur.

Grace bu gün her zaman uyandığından daha geç uyanmıştır. Üstelik bu gün onların 15. yıl dönümüdür ve Cornelia için çok önemli olduğunu bildiği Kız Kardeşler Birliği yıllık seçimleri vardır. Grace'in mazereti ise çok inandırıcı değildir

CORNELIA: Görüyorsun ya sekreterimin yerine geçtim bu sabah.

GRACE: Işık o kadar loştu ki uyanamamışım.²

Grace'in sakladığı bir şeyler var gibidir. Belki de bu yüzden bu sabah Grace geç kalkmıştır.

Cornelia dışarıya karşı takındığı soylu özentisi yapay tavrı bazen evin içinde de sürdürür, mesela yakından tanıdığı kişilerden bile bahsederken soyadlarını kullanmak gibi. Grace ise buna karşılık sadece isimleri kullanır.

CORNELIA: Thelma Peterson, Mayo'dan bir kart yollamış.

GRACE: Nasılmış Thelma?³

Cornelia yeğeninden bile soyadıyla bahseder.

CORNELIA: Unutmuş olamazsın. Yeğenim Cecil Tutwiler Bates'e yöneltilen o sövgü dolu yazı çıkar çıkmaz aboneliğime son vermiştim. Tomas Nelson Page'den bu yana Güneyin yetiştirdiği tek iyi romancıdır yeğenim.⁴

² A.g.e. , s 51

³ a.g.e, s.52

Cornelia aslında ne Kız Kardeşler Birliğinden ne de dışarıda kurmak zorunda olduğu diğer ikiyüzlü ilişkilerden hoşlanmaz. Grace'le yaşadığı samimi ve gerçek ilişkidir onun sığınağı. Grace'e olan bağlılığının ve tutkusunun sebeplerinden biride budur. Bu kadar çok sahte ilişkinin içinde gerçek bir şeyler yaşayabildiği tek yer Grace'in yanındır. Ancak Cornelia bu hayata mecbur olduğunu düşünür; her zengin Güneyli hanımefendi gibi. Kurulu düzen bunu gerektirir.

*CORNELIA: Dalavere, dalavere, bir de iki yüzlülük beni öylesine tiksindirir ki, onların barındığı yerde soluk alamam!*⁵

Grace, Cornelia'nın toplantıya gitmeyeceğini öğrenince panikler. Gitmesi için Cornelia'ya neden bu kadar baskı yaptığını anlamayız.

GRACE: Kız Kardeşler Birliğimi?

CORNELIA: Evet! Yıllık seçimleri bu günde.

GRACE: Ne heyecanlı! Neden gitmedin ki toplantıya?

CORNELIA: Gitmemeyi uygun buldum.

GRACE: Gitmemeyi mi?

CORNELIA: Evet gitmemeyi uygun buldum

GRACE: Ama yıllık yönetim kurulu seçimi bu.

*CORNELIA: Evet öyle! Öyle olduğunu söyledim ya!*⁶

⁴ a.g.e, s.52

⁵ A.g.e, s.54

⁶ A.g.e, s.53,54

Cornelia'nın gitmemek konusundaki kararlılığı karşısında Grace daha da gerilir.

CORNELIA: Evet öyle! Öyle olduğunu söyledim ya! (Grace'in kaşığı elinden düşer, Cornelia irkilerek yerinden sıçrar, haykırır.)

GRACE: Özür dilerim (Çıngırağı çalarak hizmetçiyi çağırır.)

CORNELIA: Dalavere, dalavere, bir de iki yüzlülük beni öylesine tiksindirir ki, onların barındığı yerde soluk alamam.(Grace, çıngırağı daha hızlı çalar.)Neden çalışıyorsun şu çıngırağı biliyorsun Lucinda yok. ⁷

Sanki Cornelia'nın söyledikleri Grace'in daha da heyecanlanmasına sebep olmuştur.

Söylenenleri üstüne alınmış gibi bir hali vardır. Cornelia ve Grace'in aralarındaki sevgiye rağmen çoğu zaman birbirlerine iki dost gibi davranamazlar. Dostluklarının arasına statüleri girmiş gibidir. İki dosttan çok bir işveren ve bir sekreter görürüz

GRACE: Miss Scott'un evi. Evet. Bir dakika lütfen.

CORNELIA(almacı kaparak): Esmeralda şimdi yukarıda mısın?

GRACE (sert bir fısıltıyla): Esmeralda değil, Mrs. CC. Bright!

CORNELIA: Bir dakika bir dakika! (Müthiş bir öfkeyle yeniden Grace'e fırlatır almacı)Ne cesaretle bu kadını konuşturuyorsun benimle!

GRACE: Ben konuşturmadım ki, tam soracağım sırada sen...

CORNELIA: Suus ⁸

⁷ a.g.e, s.54

⁸ A.g.e. ,s.54

Cornelia Kız Kardeşler Birliğindeki otoritesini yitirmeye başlamıştır. Birliğe yeni genç üyeler katılmıştır. Birlik te yeni katılan üyelerle beraber büyük bir değişimin başladığı bellidir. Grace alttan alta Cornelia'nın ayağını kaydırmaya çalıştıklarının ve yaşlı üyelerin onu idare ettiğinin farkındadır.

CORNELIA: Hiçbir şey olmak istemiyorum. Yalnızca bana karşı geliştirilen bu tavrı, bu cepheyi kırmak istiyorum, o kadar ve bu uğurda güçlerimi seferber ettim bile.

GRACE: Güçlerini mi? (Çılgınca bir gülme isteğini güçlkle bastırırçasına seyirir dudakları)

CORNELIA: Tabi... Kilisede bu tavra karşı koyan dostlarım var hala.

GRACE: Yaa?

CORNELIA: Kurulun yaşlı üyeleri beni yürekten destekliyorlar.

GRACE: Öyleyse – şey, kaygılanacak bir şey yok demektir.⁹

Grace'in bu durumun farkında olması ve Cornelia'nın bundan hiç haberinin olmaması şüphe uyandırıcıdır. Grace'in bu durumu bilmesi Cornelia'ya karşı oluşturulan bu klikle bir alakası olduğunu düşündürür. Olan biteni bildiği halde bilmezden gelir. Bu Grace'in sırrıyla ilgili bir ipucu olabilir.

Cornelia yalnız bir konuda yalan söyler o da demokrat olduğu. Adaylığını bile koymadan seçilmek ister!

CORNELIA: Sevgili Grace'ciğim, Meridian kentinde Kız Kardeşler Birliği'nin iki yerel kilisesi vardır. Biri, sosyal etkinlik gibi ıvır zıvır la uğraşan Forrest Kilisesi, öbürüde seçkinliği olduğu varsayılan bu kilise! Züppe değilim. Bana da demokrat denmezse...¹⁰

⁹ A.g.e., s.56

...

CORNELIA: Sen ne zaman benim bir şeye adaylık koyduğumu gördün Grace? Bir dernekte ya da kulüpte göreve gelmişsem, üyelerin bitip tükenmez üstelemeleri sonucu olmuştur bu, çünkü aslına bakarsan, yöneticilik oldum bittim itmiştir beni. ¹¹

Cornelia'nın içinde büyük bir iktidar hırsı vardır. Hükmetmekten hoşlanır. Başpapaz olmak isteği bu yüzdendir gerçekten Başpapaz olmak istediğinden değil. Aslında Cornelia siyaset yapar, bütün güçlerimi seferber ettim cümlesi bunun ispatıdır.

CORNELIA: Hayır beni yanlış anlıyorsun Başpapaz olmak istediğim falan yok.

GRACE: Eee?

CORNELIA: Hiçbir şey olmak istemiyorum. Bana karşı oluşturulan bu, tavrı bu cepheyi kırmak istiyorum, o kadar ve bu uğurda güçlerimi seferber ettim bile. ¹²

Amacı seçimi kazanmak değil birincil dereceden bir göreve, seçime katılmadan oy birliğiyle layık görülme ve büyük zafer kazanmaktır.

CORNELIA: Sözlü oy birliği olmadan hiçbir görevi alamam. Bu ne demek, biliyorsun değil mi: Bir parlamento deyimidir. Birinin göreve geçmesini üyelerin oy birliğiyle istemeleri, oylamayı gerektirmeyecek bir biçimde istemeleridir. ¹³

¹⁰ A.g.e. , s.56

¹¹ A.g.e. , s.55

¹² A.g.e. , s.55,56

¹³ A.g.e. , s.57

Cornelia güç gösterisini kendisine karşı oluşturulan bu klişe uygulamak ve seçkinliğini korumak niyetindedir. Tartışılmaz bir şekilde göreve gelmek ve gücünü kanıtlamak ister.

Grace, Cornelia'nın birinci dereceden aşağı görev kabul etmeyeceğini ve seçimden çekilmeyi bile göze aldığını duyunca Cornelia'yı sakinleştirmeye çalışır, ama seçimle ilgili yapıp yapılmadığından başka hiçbir şey sormaz. Cornelia için bu kadar önemli olan seçimlerle ilgili ne olup bittiğini merak etmiyor olduğunu düşünemeyiz. Ancak neler olduğunu Grace'in zaten biliyor olması ihtimali vardır! Yani Cornelia'nın Başpapaz seçilemeyeceğini ancak ikinci dereceden bir görev alacağını biliyor olmalı.

GRACE: Daha yapılmamış mı?

CORNELIA: Ne şekerim?

GRACE: Seçim!

CORNELIA: Hayır ama az kalmış galiba.

*GRACE: Bu iş bitene kadar başka şeyler düşünsen olmaz mı?*¹⁴

Grace'in üstündeki gerginlik Cornelia'nın da dikkatini çeker. Söz gerginlikten açılınca Grace rahatsız olur ve kaçmak ister, yakalandığını zanneder.

CORNELIA: dün gece uyuyamadım. Gece boyunca sancıdan kıvrana kıvrana dolaştın durdun ya evin içinde.

GRACE: Çok özür dilerim önemli bir şey değil, biliyorsun. Gerginlikten ileri gelen bir kasılma-

CORNELIA: Ne gerginliğinden Grace?

¹⁴ A.g.e. , s.57,58

GRACE: Ne mi? (belirsiz şaşkın bir kahkaha atar) Canım ne bileyim ben!..

CORNELIA: Ne gerginliğinden ben söyleyeyim istemiydin?

GRACE(yağa kalkarak): -Özür dilerim ben-

CORNELIA(terslenerek): Nereye?

GRACE: Yukarı çıkıp geleceğim! Damlamı içmeyi unutmuşum, şimdi aklıma geldi. ¹⁵

Cornelia'nın ne diyeceğini bilemez bir an ve yakalandım korkusuyla kaçmak ister. Ancak Cornelia onun bu kaçışını ilgisizlik gibi algılar ve Grace'in üstüne gider. İyice panikleyen Grace, Cornelia'nın hiç aklından geçmeyen bir şey söyleyiverir.

CORNELIA: son zamanlarda sık sık kaçyorsun benden, üstüne bıçakla yürüyormuşum gibi.

GRACE: Şey... Cornelia sinirlerim çok bozuk!

CORNELIA: Tam aramızda bir şey dile getirilip söylenecek gibi olduğunda.

GRACE: Saçma sapan bir kadınlar derneği seçiminin seni böyle etkilemesine çok üzülüyorum.

CORNELIA: Benim kız Kardeşlerden söz ettiğim yok. Onlar aklıma bile gelmedi, ben... ¹⁶

Grace yanlış bir şey söylediğini fark eder bununla ilgili daha fazla konuşursa yakalanacağı korkusuyla konuyu değiştirmeye çalışır.

GRACE: Keşke bu konuyu hepten silseydin kafandan. Şimdi plak çalmanın tam da sırası.

Hadi pikaba bir senfoni koyayım. ¹⁷

¹⁵ A.g.e. , s.58

¹⁶ A.g.e. , s.58

¹⁷ A.g.e. , s.59

Cornelia'nın amacı aslında on beşinci yıl dönümleri için Grace' aldığı gülleri fark ettirmektir. Grace güle tepki vermediği için biraz bozulmuştur. On beşinci yıl dönümleri için Grace'e on beş gül almıştır.

CORNELIA: Gözünden kaçan bir şey yok mu canım?

GRACE: Nerede?

CORNELIA: Burnunun dibinde.

GRACE: Çiçeğimi mi kastediyorsun

CORNELIA: Evet! Gülünü kastediyorum.

GRACE: Tabi gördüm gülümü, odaya girer girmez gördüm.

CORNELIA: Ama bir şey demedin

GRACE: Söyleyecektim ama sen toplantının derdine düşmüştün.

CORNELIA: Toplantı derdine falan düşmedim ben.

*GRACE: Bu güzelim gül için kime teşekkür etmem gerekiyor acaba sevgili işverenime mi?*¹⁸

Birini beraber oturdukları masaya diğer on dört gülü de Grace'in çalışma masasına koymuştur. Amacı Grace'i mutlu etmektir ancak farkında olmadan da olsa aslında Grace'e görevini ve pozisyonunu hatırlatır.

CORNELIA: Yazışmalar için gittiğinde kitaplıktaki masanda on dört gül daha bulacaksın

GRACE: On dört gül daha mı?

CORNELIA: Toplam on beş gül!

GRACE: Ne hoş! Neden on beş?

¹⁸ A.g.e. , s.60

CORNELIA: Ne zamandır buradasın canım? Ne zamandır bu evi bir gül bahçesine çevirdin?

GRACE: Ne güzel dile getirdin! Şey tabi, on beş yıldır senin sekreterinim.

*CORNELIA: On beş yıldır dostumsun! Her yıl için bir gül her gül için bir yıl.*¹⁹

Cornelia, Grace'le on beş yıldır aralarında konuşulmamış her şeyi bu gün konuşmak niyetindedir ve Grace'in konuşmaktan kaçındığı bir şeyler olduğunun farkındadır ancak bunu onun utangaçlığına verir. On beşinci yıl dönümleri şerefine Grace 'e hem güzel bir hediye hem de büyük bir zafer armağan etmek ister.

*CORNELIA: Önce inci gerdanlık dedim kendi kendime; sonra hayır, gül dedim. Ama beklide sana altın bir armağan vermeliydim ha ha! Sükût altındır derler ya!*²⁰

On beş yıl sonra ilk kez Cornelia, Grace'e onu kendisi için ne kadar önemli olduğunu ona nasılda hayran olduğunu anlatır, hatta itiraf eder. Bu konuşma nerdeyse bir ilan-ışktır.

*CORNELIA: Otur diyorum!- Tam 15 yıl önce bu sabah, Kasım'ın altıncı günü, çok tatlı, incecik, suskun bir kız! – Utangaç, ufak tefek, çekingen bir dul! – Seven Edgewater Yolu'na ilk adımını attı. Mevsim güzdü. Gülfidanlarını kırağıdan korumak için üstlerine ölü yapraklar atıyordum, birden bire toprak yoldan ayak sesleri duydum- hafif, tez, incecik ayak sesleri, güzün ortasında ansızın bahar bastırılmışçasına- ve başımı kaldırdım, bir de ne göreyim, gerçekten bahar gelivermiş! Öylesine incecik ufak tefek biriydi ki beyaz bir şemsiyenin ipeğinden yapılmışçasına ışığı geçiriyordu bedeni.*²¹

¹⁹ A.g.e. , s.60

²⁰ A.g.e. , s.60

²¹ A.g.e. , s.61

Bunlar Grace'in on beş yıl boyunca duymayı beklediği sözlerdir. Çok büyük şaşkınlık yaşar, sevinir ve üzülür, tamda istediği beklediği şeye karşılık veremeyeceği için üzülür, çünkü Cornelia'nın arkasından dolap çevirmiştir. Cornelia'nın sevgisi, Grace'in utancını arttırır. Güller, bu güzel sözler... Bu duygudan kaçmanın tek yolu yalan söylemektir.

(GRACE kısacık şaşkın bir kahkaha atar)

CORNELIA(Sertleşerek kırılmışçasına): Neden güldün? Neden öyle güldün?

GRACE: Şey-ha ha! Bir kadın dergisindeki öykünün ilk paragrafı gibi geldi de.

CORNELIA: Ne kırıcı bir saptama!

GRACE: Kırıcı olmasını istememiştim, ben yalnızca...

CORNELIA: Başka ne demek isteyebilirdin ki?

GRACE: Cornelia, beni tanırsın duygusallık karşısında hep elim ayağım dolanır, değil mi? ²²

Bu güne kadar Grace'den başka hiç kimse beklide Cornelia'nın bu coşkulu, gerçek halini görmemiştir.

GRACE: Seni iyi tanımayanlar, yani aşağı yukarı bütün tanışlarımız, Cornelia Scott'un, şu ciddi, soylu hanımefendinin duygularını böylesine coşkulu sözlerle dile getirmesine şaşır kalırlardı. ²³

Grace sıkıştığı noktada yine lafı Kız Kardeşler Birliğine getirir, çünkü seçimler Cornelia'dan çok onun sınırlarını bozmuştur. Cornelia'nın gösterdiği sevgi karşısında suçluluk duygusu arttıkça istemeden Kız Kardeşler Birliğine söver.

²² A.g.e. , s.61

²³ A.g.e. , s.61

GRACE: istediğin kadar karşı çık Cornelia, ama bence apaçık ortada, Kız Kardeşler birliği seçimleri sinirlerini alt üst etti senin. ²⁴

Grace'in içten içe yaşadığı utancı ve kaçmaya çalışmasını Cornelia samimiyetsizlik gibi algılar. Grace ile açık açık konuşmak, yüzleşmek ister, ama açık sözlülük yalnız Cornelia için mümkündür. Aralarındaki statü farkı Grace'in açık sözlü davranmasını engeller.

CORNELÍA: Senden teşekkür etmeni istediğim yok. Tek istediğim, sevgime biraz olsun karşılık vermen... Çok değil ama ara sıra, birazcık hiç değilse!

GRACE: Sevgimi senden hiç esirgemedim ki, Cornelia.

CORNELÍA: Bir şey daha; biraz da açık sözlülük.

GRACE: Açık sözlülük mü?

CORNELÍA: Evet açık sözlülük, senin kadar gururlu bir genç kadından fazla bir şey istemiyorsam tabi.

GRACE (Masadan kalkarak): ne gururluyum nede gencim Cornelia. ²⁵

Cornelia, Grace'e sadece ricalarda bulunduğunu düşünse de onun ricaları aralarındaki işçi işveren ilişkisi dolayısıyla Grace için emirdir.

CORNELÍA: Otur. Masadan kalkma.

GRACE: Bir buyruk mu bu?

CORNELÍA: Ben sana buyruklar vermem ricalarda bulunurum.

GRACE: Bazen bir işverenin ricalarını buyruklarından ayırmak güçtür.

CORNELÍA: Lütfen sustur şu pikabı. ²⁶

²⁴ A.g.e. , s.62

²⁵ A.g.e. , s.62

Cornelia bunca yıldır aralarında sessiz sedasız dile getirilmeden yaşanan yoğun duyguların konuşulmasını ve bu sessizliğin bozulmasını ister. Grace'in konuşmaya çekindiğini ama sevgisiyle çekingenliğini kırabileceğini düşünür. Bu yüzden konuşmayı başlatan kişi olarak ilk adımı atmak ister. Aralarında konuşulması gereken şeyler vardır. Grace, Cornelia'nın ne söyleyeceğini kestiremediğinden üzerindeki gerilim artık baş edilemez derecede büyür. Acaba bir şeylerden mi şüphelenmiştir? Cornelia'nın sevgisi ve iltifatları karşısında Grace içini kemiren büyük şüphe yüzünden vicdan azabından boğulur. Şüphelerinin yersiz olduğunu anladığıdaysa artık iş işten geçmiştir. Grace aralarında hiçbir zaman konuşulamayacak şeyler olduğunu düşünür.

CORNELIA: Grace! Şey gibi gelmiyor mu sana da- aramızda söylenmemiş bir şey varmış gibi?

GRACE: Hayır. Hayır gelmiyor.

CORNELIA: Bana geliyor. Uzun süredir söylenmemiş bir şey var aramızda gibi geliyor.

GRACE:-Sence iki kişi arasında her zaman söylenmemiş bir şey yok mudur?

CORNELIA: Neden olsun ki?

GRACE: Bir sürü şey nedensiz de var olmaz mı?

CORNELIA: Bunu fizik ötesi bir tartışmaya çevirmeyelim şimdi.

GRACE: Peki. Yinede kafamı iyice karıştırdığını bil.

CORNELIA: Aslında çok basit. Yalnızca aramızda, dile getirilmesi gereken söylenmemiş bir şey var gibi geliyor bana. Şey... Neden bana öyle bakıyorsun?

GRACE: Nasıl bakıyormuşum sana?

CORNELIA: Düpedüz korkuyla!

GRACE: Cornelia!

CORNELIA: Evet, evet öyle bakıyorsun ama susacak değilim!

GRACE: Kesme söyle n' olur söyle

CORNELIA: Söyleyeceğim, şimdi, şimdi-

(telefon çalar, Grace almaca uzanır)

Hayır, hayır bırak çalsın!

(telefonun çalması sürer)

Bırak şunu!

GRACE: Bırak da lütfen

CORNELIA: Bırak dedim sana!

(GRACE almacı kaldırır. Bir ses; alo? alo? Der)

GRACE (hıçkırıklara boğularak): Dayanamıyorum.²⁷

Cornelia ne olursa olsun dışarıya karşı güçsüz görünmeye tahammül edemez hatta böyle bir kriz anında bile başkalarının yaşadıkları bilmesinden rahatsız olur.

(GRACE almacı kaldırır. Bir ses; alo? alo? Der)

GRACE (hıçkırıklara boğularak): Dayanamıyorum.

CORNELIA: Kendine gel. Duyabilirler!

SES: Alo? Alo? Cornelia? Cornelia Scott?

(CORNELIA almacı alır sonra sertçe yerine bırakır.)²⁸

Sınıfsal olarak aşılmazlığı en belirgin şekilde Grace'in tiradında görürüz. Grace, Cornelia'yla arasındaki ekonomik ve toplumsal farkı ezilen taraf olarak yaşamıştır. Çok sevdiği Cornelia'ya sırf bu farklılıklarından dolayı bir türlü erişemediğini görürüz. On beş yıl

²⁷ A.g.e. , s.63,64

²⁸ A.g.e. , s.64

boyunca süren sessizlik aralarında Cornelia'nın farkına varamayacağı kadar büyük ve aşılması güç bir engel gibi durur. Toplumsal çevresi ve yaşam tarzı Cornelia'nın bu durumu anlayabilmesine fırsat vermez. Yukarıdan aşağıya inmek kolaydır ancak aşağıdan yukarıya görünmez. Bu güne kadar bunların hiç biri dile getirilmemiş, hatta isteyerek görmezden gelinmiştir. Çünkü bu ikisinin de çözemeyeceği kadar büyük bir düğümdür. Buna iki kadınında gücü yetmez. İki kadın da haklıdır. Ne yaşananları nede düzeni değiştirmek mümkündür. Grace, servetinin, bilgisinin ve sosyal statüsünün gölgesinde büyük bir kıskançlıkla sever ulaşamayacağını bildiği Cornelia'yı. Cornelia'nın yanında aynaya bakmaktan bile utanır! Cornelia şarap gibi ölümsüzleşir ve güçlenir çünkü statüsü onu korur ancak Grace gittikçe kirlenen beyaz bir şey gibi eskir ve çürür...

GRACE: Söylenmemiş bir şey var diyorsun. Belki vardır. Bilmiyorum. Bildiğim, bazı şeylerin söylenmemiş kalmasının daha iyi olacağı. Ayrıca, bir şey daha biliyorum, iki kişi arasında sessizlik uzun zamandır sürüp gitmişse, artık ikisinin de aşamayacağı bir duvara dönmüştür! Belki bizim aramızda da böyle bir duvar var. Aşılamayacak bir duvar. Belki sen yıkabilirsin onu. Ben yıkamayacağımı biliyorum. Kalkışamam bile. İkimizin arasında güçlü olan sensin ve bal gibi biliyorsun bunu... İkimizin de saçları ağardı! ... Ama ak aynı ak değil. Sen şu kadife sabahlığınla imparator Tiberius'u andırıyorsun!- İmparatorluk kaftanıyla! – Saçlarınla gözlerin metal renginde! Metalimsi bir grilikte. Alt edilemez! Hemen herkes biraz çekiniyor senden. Senin gücünün farkındalar, seni beğeniyorlar bu yüzden. Buraya sana gelip şu ya da bu konuda danışmak istiyorlar. Bu mevsim Broadway'deki en iyi oyunlar hangileri, hangi kitaplar okunmaya değer hangileri süprüntü- sonra hangi plaklar gerçekten iyi- sonra meclise getirilen tasarımlara karşı nasıl bir tavır alınmalı! –Yaa, bir bilgi pınarısın sen! Buna ek olarak zenginsin! Evet, evet, bir servetin var. Taşınmaz malların, hisselerin,

senetlerin, Edgewater Yolu'ndaki malikânen, utangaç sekreterin, Hacıların adım atamadığı dillere destan bahçelerin...

CORNELIA: Hah işte, şimdi konuşuyorsun, sonunda konuşuyorsun! Kesme, konuş lütfen.

GRACE: Ben- bense çok farklıyım!- Benim saçlarım da ağarıyor gerçi ama değişik bir boz benimki. Seninki gibi metalik değil, görkemli değil Cornelia, boz evet, boz, bir- bir- örümcek ağının bozu... Gittikçe kirlenen beyaz bir şey, unutulmuş bir şeyin bozluğu.

(Telefon yine çalar ikisi de duymaz gibidirler)

...Durum böyle olunca, bizim aklarımızı arasındaki fark bu olunca, senin akınla benim akım arasındaki- bu evi sessizlikle inleyen sorulara cesur yanıtlar vermeme bekleyemezsin benden! On beş yıldır söylenmemiş şeyleri açıklamak ha! Böyle uzun bir süre, ancak dinamitin yıkabileceği bir duvara çevirir sessizliği, üstelik-(Almacı kaldırır) Ben o kadar güçlü değilim, cesurda değilim, ben...

CORNELIA(öfkeyle): Telefona doğru konuşuyorsun.²⁹

Grace, Cornelia'ya erişebilmesinin, eşitlenmelerinin tek yolu olarak bir kez olsun Cornelia'nın da ikici dereceden kişi olmayı anlaması gerektiğini düşünür. Eğer bunu bir kez olsun yaşarsa kendisini anlayacağını zanneder. Cornelia'nın aslında kendisiyle daha mutlu olduğunu dışarıda ki ilişkilerinin statüsü gereği bir zorunluluk olduğunu düşünür. Cornelia'ya kavuşabilmesinin tek yoluysa onun fildişi kulesini yıkmak, bir kez olsun ikinciliğin ne demek olduğunu anlamasını sağlamaktır. Yani ilişkilerinde bir dinamit etkisi yaratmak gerekir. Bu yüzden de dernekte yeni üyelerle bir hizip geliştirir.

Cornelia'nın oraya gidip bu durumla yüzleşmek zorunda kalacağını sanır. Ancak durum Grace'in beklediği gibi olmaz. Çünkü Cornelia kendisine Grace'in ona atmaya çalıştığından

²⁹ A.g.e. , s.64,65

çok daha büyük bir tokat atar. Ya başpapazlık ya da hiç der. İkinci dereceden bir görevi kabul edip yenilgiyi yaşamaktansa dernekten ayrılmayı yeğler.

CORNELIA: Başpapaz yardımcılığını kabul edermiyim diye kim sordu şekerim? Mrs. Colby ha, kestirmeliydim-hain cadı!- Dinle! Ben BİRİNCİ DERECEDEDEN AŞAĞI GÖREV KABUL ETMEYECEĞİM! Anlıyor musun dediğimi? BİRİNCİ DERECEDEDEN AŞAĞI- Esmeralda...³⁰

Grace gerçekten doğru kararı vermiştir, Cornelia'nın içindeki iktidar hırsını ve bunun ona nasıl zarar bir kez daha görür. Ama sonuç ne olursa olsun bu ilişki baştan kaybedilmiştir.

Ne Cornelia'nın büyük gün mizansenini hedefine erişir ne de Grace'in çevirdiği kumpas. Oyun sıkıştırılmış kriz anlarından oluşur, zirveden başlar ve çözüme doğru gider ama çözüm söylenmez tıpkı aralarındaki mesele gibi.

³⁰ A.g.e. , s.65

3.SÜREÇ ANALİZİ

3 Nisan pazartesi ilk provayı yaptık. İlk haftayı dramaturgi çalışmasına ayırdık. Soğuk okuma ve metin çözümlemesiyle başladık işe. Bu kadınların dertleri ne? Karakter ne yapıyor? Karakter ne istiyor? Sorularından hareket ederek bütün cümleleri tek tek ele alarak metni baştan sona gözden geçirdik. Böylece hepimizin kafasında ortak fikirler oluşacaktı

Grace ve Cornelia için metnin bütününe kapsayan genel motivasyon cümlelerimizi belirledik.

Cornelia: Çözülene kadar hem Grace'le aralarındaki durumun hem de seçim sonuçlarının heyecanını paylaşmak ve gerçekten samimi bir yüzleşme yaşamak. Aralarındaki konuşulmamış her şeyi konuşmak

Grace: Cornelia'nın da hayatında bir defa olsun ikinci olmayı öğrenmesini ve kendisini anlamasını istiyor. Aralarında hiçbir zaman konuşulamayacak şeyler olduğunu düşünüyor. Bir oyun oynadı ve yakalanmamaya çalışıyor

Ortak motivasyon: Sevgi ve çaresizlik

Metnin içinde motivasyon değişikliği olan dönemeçleri bulduk. Çünkü en ufak bir değişikliğin bile temel motivasyon içinde ne demeye geldiğini bulmak lazımdı.

Grace ve Cornelia'nın birinci ve ikinci oyun olarak adlandırdığımız kişisel oyunlarının metnin içindeki ayrılma yerlerini bulduk

1. oyun (Cornelia'nın oyunu):Cornelia kendi dünyasında tek kişilik oyununu oynar. Grace oyuna sadece eşlik eder. Bu tek kişilik oyunun içinde Grace yalnız kalır. Cornelia sosyal statüsü gereği bu hayatı yaşamaya mecbur olduğunu düşünür.

2. oyun(Grace'in oyunu): Grace'in oyunu Cornelia' yayla beraber oynayabileceği iki kişilik bir oyundur. Cornelia'nın yaşadığı sıkıcı hayattan ve zorunluluklardan uzaklaşıp Grace'le mutlu olabileceği bir oyun.

Hangi oyunu oynayacaklarının kavgasını yaparlar. Aralarındaki gerilimi artıcı unsurlardan biride budur.

Dramaturgi çalışması bittikten sonra Çetin Hoca bizden metni ezberlemeye başlamamızı istedi. Ama tonlama yapmadan soğuk okuyarak. Tıpkı bir ilaç reçetesini ezberler gibi. Hiç bir şeyin önceden hazırlanmış ve tasarlanmış olmasını istemiyordu. Önceden bulduğum veriler sahnede işime yaramayabilirdi. Çetin hocanın birinci yılımızdaki derslerde söylediği gibi:

“Bir durumun içinde uylaşımlara göre eyleriz. Bir uylaşımın içinde devinirken o an orda beliren uyarıcılara tepki verme eylemine oyun deriz”. Öyleyse oyun ancak biz sahneye çıktığımızda başlayabilirdi ezber yaparken değil.

İlk sahne çalışmamıza doğaçlama yaparak başladık. İki kadının arasındaki ilişkiyi hissedebilmek ve daha kolay adapte olabilmek için. Ç. Hoca bize aramızda yarım adım mesafe bırakarak yürümemizi söyledi. Nergis'ten(Cornelia) yarım adım önde göz seviyesinden yukarı bakarak ve kendini göstermek için yürümesini istedi, izlendiğinin

farkında olacak ama bir yandan da durumunu düşünecekti. Ben de arkadan Cornelia'yı takip edecektim. Cornelia'ya karşı dışarıdan gelebilecek herhangi bir müdahaleye karşı tetikte olarak, korumacı bir tavırla ama kendimi tamamen silerek yapacaktım bunu. Koruyucu kollayıcı tavrı bulmak konusunda güçlük çekmedim ama kendimi silmek zordu. Cornelia kendini göstermek için yürüdüğü halde ben daha fazla ilgi çekiyordum. Ç.Hoca'dan saklanmaya çalışma uyarısı geldi. Gerçektende saklanmaya çalıştıkça daha çok göründüğümü fark ettim. Tekrar denedim bu kez sadece Cornelia'yı korumayı düşünerek. Herkes Cornelia'yı seyretmeliydi Grace sayesinde. Sadece durumu düşünerek yaptığım deneme başarılı oldu. Çünkü durumla ve partnerimle ilgiliydim nasıl görüneceğime karar vermedim; tavrı durumun içinden çıktı. Kendiliğinden oldu.

Bir türlü kafamda total bir Grace resmi oluşmuyordu. Grace nasıl biridir nasıl tepkiler verir, Cornelia'yla beraberken nasıl davranır, yalnızken nasıldır. Metni tekrar gözden geçirip karakterler üzerine konuşmanın faydası olabileceğini düşündüm ama Ç. Hoca bunu konuşarak değil ancak oynayarak çözebileceğimizi duygulanım ve kavramanın aynı anda olamayacağını söyledi. Kafamda baştan sona bir karakter olmasını istiyordum. Fakat bunun beni durdurduğunu fark ettim. Grace'i kafamda değil sahnede partnerimle beraber yakalayabileceğimi anladım çünkü kafamda yarattığım Grace imajı gelen uyarılara şartlanmış tepkiler veriyordu. Bu yüzden de ilerleme kaydedemiyor olduğumuz yerde sayıyorduk. Çetin Hoca bize Haluk Hocanın bir sözünü hatırlattı 'sen oyunu oynama oyun seni oynasın'. Karakteri anlamam değil, kendimi karaktere daha doğrusu duruma bırakmam gerekiyordu. Yapmam gerekeni bilirim iyi yaparım düşüncesi bir tuzak. Yapman gerekeni bilmek seni sonucu bilmeye götürür. Öyleyse bilmek yerine bulmayı tercih etmeliydim. Böylece Grace'i adım adım keşfettim. Benim içimden, tahmin edemeyeceğim bir Grace karakteri çıkabilirdi.

Provalara başlamadan önce gerçek sosyal kimliklerimizden ve kafamızdaki gündelik düşüncelerden kurtulmak için Ç. Hoca bize bir egzersiz yaptırdı. Sahnede birbirimizle iletişim kurmadan yalnızca oyuna dair durumu düşünerek ve etrafımızdaki objeleri seyrederek yürümemizi istedi. Böylece sadece duruma odaklanıyor ve oyuna ısınmış olarak başlıyorduk. Bu egzersizi her provadan önce uyguladık.

Grace ve Cornelia arasındaki seçimle ilgili ilk konuşmalardan Grace'in tavırlarında bir tuhaflık olduğunu sezmeliydik. Ama bu tuhaflık sevgisizlik gibi görünmemeliydi. Çünkü Grace, Cornelia'nın arkasından oynadığı oyunu ona erişebilmek için oynamıştı. Sevgiden doğan bir hakla yapmıştı bunu. Ancak bir kez olsun ikinciliğin ne demek olduğunu anlarsa kendisine hak vereceğini düşünmüştü. Eğer Cornelia aralarındaki duvarı yıkabilseydi Grace bu oyunu oynamak zorunda kalmayacaktı. Çünkü aralarında sınıf farkı vardı ve güçlü olan Cornelia'ydı. Aralarındaki aşılabilir duvarın Grace'i getirdiği kaçınılmazlık noktasıydı bu.

Ancak uzun bir süre yalnız seçimle ve gündelik konularla ilgili konuşuyorlardı. Bu yüzden de Cornelia'yla aramdaki sevgi ilişkisini daha keşfetmemiş olduğum için kötü niyeti ve nankör gibi gözükiyordum. Sonra on beşinci yıl dönümlerini kutlamak için Cornelia'nın Grace'e aldığı gül ile ilgili konuştukları, aralarındaki sevgi ilişkisini çok daha net bir şekilde anlayabileceğimiz bölümü çalışmaya karar verdik. Böylece Nergis'te bende başlangıçtaki sevgiyle ilgili problemlerimizi daha rahat algıladık.

Cornelia'nın seçimlerde birinci derecenin altında bir görev kabul etmeyeceğini öğrenince, kurduğum kumpasın işe yaramayacağını ve Cornelia'nın düşündüğümünden çok daha büyük bir hayal kırıklığı yaşayacağını anladığım andan itibaren Cornelia'yı bu büyük sarsıntıyı en hafif şekilde atlatabilmesi için, bu konuyu düşünmekten uzaklaştırmaya ve rahatlatmaya çalışmam

gerekir. Ama aslında Grace Cornelia'dan daha gergindir. Bu yüzden de konuyu değiştirip müzik dinleme bahanesine sığınır. Pikaba bir senfoni koyar ve müziği mırıldanarak dans etmeye başlar. Ama ben bir türlü dans etmeye başlayamadım çünkü utandığımı anladım. Utandığımı düşünürken konudan uzaklaştım ve kendimi dışarıdan görmeye başladım bu yüzden yaptığım bütün hareketler büyük gelmeye başladı. Sanki Cornelia aklımdan geçenleri okuyormuş gibi geliyordu. Cornelia'ya zarar vermek istemişim gibi hissediyor, arkasından böyle bir iş çevirdiğim için suçluluk duyuyordum. Peki, Grace şu anda ne düşünüyor? Sadece konuyu değiştirmek ve ortamı sakinleştirmek... Vermem gereken Reaksiyona karşı geliştirdiğim tepki utançtı. Motivasyondan uzaklaşıp kendim olarak düşünmeye başladığımda bedenimi fark ediyordum. Yapmam gereken sadece karakterin motivasyon cümlesini düşünmekti. Yani karakter şimdi ne istiyor sorusunu sormalıyđım.

Statü ve servet sahibi olan Cornelia bu ilişkide güçlü olan taraftır. Grace'in bütün çabaları Cornelia'yla bir kez olsun eşitlenmek içindir. Bizim oyunumuzda ise Grace Cornelia'dan daha güçlü görünüyordu. Bu noktada kendime yine:

Karakter ne hissediyor?

Ben ne hissediyorum?

Sorularını sordum.

Karakter ne hissediyor: Cornelia her zaman bir numara olamayacağını görmeli. Erişemezlik duygusunu bir kez olsun tatmasını istiyorum.

Ben ne hissediyorum: Yazık ki Cornelia birinci olamayacak ve çok üzülecek.

Böylece Cornelia'ya acıdığım ortaya çıktı. İşte bu yüzden Cornelia'dan daha güçlü görünüyordum. Hatamı fark ettim ve oyunumu buna göre değiştirdim.

Cornelia sık sık seçimle ilgili telefon konuşmaları yapar. Hemen her seferinde birinci dereceden aşağı görev kabul etmeyeceği ve ona karşı oluşturulan klik meselesi hakkında konuşur. Bu uzun ve kendini tekrarlayan telefon konuşmaları sırasında Grace nasıl bir tutum takınmalıydı? Her telefon konuşması için Cornelia'nın sözleriyle eş zamanlı bir şekilde akan alt metin oluşturmalıydım. Böylece söylediği şeyleri en iyi şekilde takip edebilirdim. Tabii aynı zamanda da Cornelia'dan gelen etkilere açık olmalı oyunumu o an orda dürtülerimi takip ederek oluşturmalıydım.

Oyunun zaten bir aksiyonu olmadığından Grace ve Cornelia arasındaki elektrik çok önemliydi. Çünkü seyirci o an orda gördüğü enerjiyi gerekçelendirmeye çalışacaktı.

Cornelia'ya yardım edecek şey şu olabilirdi:

Aklı seçimdeyken bir yandan da ona boş vermeye çalışıp Grace'le aramızda bu gün konuşulmamış hiçbir şey kalmayacak kararlılığıyla oynarsa Cornelia'nın iç çelişkisi görünür ve bu çok seyirlik olacağı gibi Grace'inde işine yarardı

Grace'e yardım edecek durumsa şu olabilirdi:

Şüpheli üstüne çekmeliydi. Gizlediği, o ana kadar belli etmediği kıskançlık ve erişememe duygusunun isyana dönüştüğünü görmeliydik. Grace'i fesat düşünceye sevk eden durumun resmi oluşmalıydı. Onun bu duruma nasıl sürüklendiğini anlamamız gerekiyordu.

Peki, Grace şüpheliyi nasıl üzerine çekebilirdi? Daha içeri girer girmez; Grace neyin var dedirtmeliydim. Cornelia'ya belli etmeden seyirciye sakladığım bir şeyler olduğunun sinyallerini vermeliydim. Bir seçim yapmak gerekiyordu. Ç. Hoca sahneye, yaşadığım Kız Kardeşler Birliği seçimlerinin gerginliğine ve yüzleşmekten kaçma isteğine rağmen "neşeli olmaya çalışarak" girmemi istedi ama neşeli olarak değil. Çünkü bu durum seyirciye nesi var

bu kadının diye düşündürtecekti. Böylece daha içeri girer girmez şüpheyi üstüme çekmiş olacaktım ve sahnenin devamında yaşanan gerilim bu durumu destekleyecekti.

Grace'in yapılacak olan Kız Kardeşler birliği seçimlerinde Cornelia'nın arkasından bir iş çevirdiğine dair metinde yeterince veri yoktu. Hiçbir zaman açık açık söylenmiyordu sadece buna dair ipuçları vardı. Çok kritik bir noktada duran bu önemli durumu nasıl netleştirebilirdik? Eğer bu durumu netleştiremezsek Grace in buna dair oyunu havada kalacak, oyun içinde boşluklar oluşacaktı. Öncelikle Cornelia'nın bu seçimlerden büyük bir zafer kazanmak istediğini görmeliydik bu durum Grace'in işine yarayacaktı çünkü Cornelia'nın gerginliği Grace'in üzerinde bir baskı oluşturacak ve suçluluk duygusunu arttıracaktı. Grace'in üzerindeki baskı arttıkça seçimlerle ilgili her söz açıldığında yaşadığı panik ona kontrol dışı hareketler yaptırtacaktı. Böylece Grace'in seçimle ilgili bir sırrı olduğundan şüphelenmeye başlayacaktık. Metindeki ipuçlarını değerlendirmeliydik;

GRACE: Şey- Kız Kardeşler Birliği mi?

CORNELIA: Evet! Yıllık seçimleri bu gün de.

GRACE: Ne heyecanlı neden gitmedin ki toplantıya?

CORNELIA: Gitmemeyi uygun buldum.

GRACE: Gitmemeyi mi?

CORNELIA: Evet, gitmemeyi uygun buldum...(Soluk soluğa göğsünü tutar merdiven çıkmışçasına)

GRACE: Ama yıllık yönetim kurulu seçimi bu,

CORNELIA: Evet öyle! Öyle olduğunu söyledim ya! (Grace'in kaşığı elinden düşer, Cornelia irkilerek yerinden sıçrar, haykırır)

GARCE: Özür dilerim! (Çıngırağı çalarak hizmetçiyi çağırır)

*CORNELIA: Dalavere dalavere bir de ikiyüzlülük beni öylesine tiksindirir ki onların olduğu yerde soluk alamam. (Grace, çingırağı daha hızlı çalar) Neden çalıyorsun şu çingırağı Biliyorsun, Lucinda yok!*³¹

Grace'in, Cornelia'yı seçimlere gitmesi için ikna etmeye çalışması giderek artan bir gerilim ve ısrarcı bir tutumla oynanırsa Grace'in seçim konusundaki hassasiyeti ve Cornelia'nın sözlerini üstüne alınıp rahatsız olduğu belli olacaktı. Bu sözleri üzerine alınmasının tek bir sebebi olabilirdi kendisi de bir dalavere çevirmişti.

Bu konudaki bir başka ipucuysa Grace'in dernekte olup bitenlerden haberinin olmasıydı, Cornelia dernekte kendisine karşı geliştirilen cepheyi kırmak istediğini söyleyince Grace'in bu durum karşısında gülmek için kendisini zor tutuyor olması dernekte olup bitenlerden haberdar olduğunu düşündürür.

CORNELIA: Hiçbir şey olmak istemiyorum. Yalnızca bana karşı geliştirilen bu tavrı, bu cepheyi kırmak istiyorum, o kadar ve bu uğurda güçlerimi seferber ettim bile.

GRACE: Güçlerini mi? (Çılgınca bir gülme isteğini güçlkle bastırırcasına seyirir dudakları)

CORNELIA: Tabii... Kilisede bu tavra karşı koyan dostlarım var hala.

GRACE: Yaa?

CORNELIA: Kurulun yaşlı üyeleri beni yürekten destekliyorlar.

*GRACE: Öyleyse – şey, kaygılanacak bir şey yok demektir.*³²

³¹ A.g.e. , s.53,54

³² A.g.e. , s.56

Cornelia'nın kendinden emin bir şekilde bu uğurda güçlerini seferber ettiğini söylemesi karşısında dernekte nasıl onun ayağını kaydırmaya çalıştıklarını, onu nasıl idare ettiklerini ve bu seçimde ancak ikinci dereceden bir görev alabileceğini düşünürsem sinirden gülebilirdim. Cornelia'nın bu durum karşındaki saflığı ve seçimlerde kendisine karşı oluşturulan bu klişe gücünü ispatlayacağına gerçekten inanması benim oyunumu daha da güçlendirecekti.

Cornelia'nın on beş yıl önce Grace'in ilk defa eve gelişini anlattığı tiradın ardından Grace hem bu durumdan çok hoşlanır hem de büyük bir utanç ve suçluluk duygusuna kapılır.

*CORNELIA: Otur diyorum!- Tam 15 yıl önce bu sabah, Kasım'ın altıncı günü, çok tatlı, incecik, suskun bir kız! – Utangaç, ufak tefek, çekingen bir dul! – Seven Edgewater Yolu'na ilk adımını attı. Mevsim güzdü. Gülfidanlarını kırağıdan korumak için üstlerine ölü yapraklar atıyordum, birden bire toprak yoldan ayak sesleri duydum - hafif, tez, incecik ayak sesleri, güzün ortasında ansızın bahar bastırılmışçasına- ve başımı kaldırdım, bir de ne göreyim, gerçekten bahar gelivermiş! Öylesine incecik ufak tefek biriydi ki beyaz bir şemsiyenin ipeğinden yapılmışçasına ışığı geçiriyordu bedeni.*³³

Burada Grace olarak öyle büyük bir utanç duygusuna kapılıyordum ki bu oyun içinde işimize yarayacak bir durumdu. Ancak bu utanç duygusu oyuncu olarak bende kaçma isteği ve utandığımı gizleme isteği uyandırıyor. Bu ilk defa başıma geldi. Herkesin utancımı görmesi bana kendimi çok savunmasız ve çıplak hissettiriyordu. O yüzden sevgi ve utanç duygusu yerini savunma duyguna bıraktı. Hatta nedenini anlayamadığım bir öfkeye kapılıyordum. Ama bu oyun işimize yaramıyordu. Oysaki oyuncu olarak içimdeki utanma duygusuna rağmen herkesin önünde yapılamayacak olanı sahnede yapabilmeliydim.

³³ A.g.e. , s.61

Bununla başa çıkmak zor oldu çünkü bu durum benim üzerimde büyük bir gerginlik yaratıyordu. Bu kendimi koruma hali benim bir süre oyunda işime yarayacak olan utanç duygusunu yitirmeme neden oldu. Bu yüzden bir süre sonra yapamayacağım korkusu oluşmaya başladı. Karakterden uzaklaşmaya başladığımı fark ettim, yine sahnede oyuncu olarak düşünüyordum. Oyuncunun düşünceleri Grace'in işine yaramayacaktı tâbi ki. Yapmam gereken yine sadece durumu düşünmekti. Peki, gerginlikten nasıl kurtulabilirdim? Görmezden gelmeye çalıştıkça daha da büyüyordu gerginlik. Öyleyse onu kabul etmeli ve bu gerginlikle oynamanın benim oyunumu nasıl etkileyeceğini deneyerek görmeliydim. Provalarda bu gerginliğin oyunu dinamik tutmakta işime yaradığını fark ettim. Yani gerginlikten kurtulmak şart değildi.

Cornelia'nın bana söylediği sözlerden ve sevgisinden bu kadar hoşlanıyorken neden Cornelia'ya sözlerinin bir kadın dergisindeki yazının ilk paragrafına benzediğini söylüyordum?

Grace'in; "bir kadın dergisindeki bir öykünün ilk paragrafı gibi geldi de " repliği Cornelia'yla dalga geçiyormuşum gibi görünüyordu. Amacım Cornelia'nın kalbini kırmak olamazdı. Gerçekten böyle düşünmüyordum. Bu sadece, Cornelia'nın sevgisi karşısında duyduğum suçluluk duygusundan kaçmak için söylediğim bir yalan olabilirdi. Çünkü Cornelia bu sözleri benim onun arkasından bir hizip geliştirdiğimi bilmeden söylüyordu yani aslında ben artık onun tanıdığı Grace değildim ne de olsa sakladığım bir sır vardı. Bu sevgiyi hak etmediğimi düşünüyordum. O halde kafa karışıklığını önlemek için ne yapmak gerekirdi? Eğer bu sözler yalansa Seyirciye, yalan söylediğimi bir şekilde belli etmeli ama Cornelia'yı şüphelendirmemeliydim.

Grace'in tiradına her gelişimizde oyun kilitleniyordu çünkü gerilim bir türlü, dayanamıyorum dedirtecek noktaya ulaşmıyordu. Oyunu bu noktaya tırmandırmak için ne yapmamız gerekiyordu? Oyunun başından itibaren Grace seçim ve klikle ilgili söz açıldığında kendini köşeye sıkışmış hissetmeliydi. Böylece seçim konusunun konuşulduğu her tekrarda Grace'in gerginliği artacak ve sonlara doğru gerginlik Grace'in baş edemeyeceği bir noktaya ulaşacaktı. Öyle ki artık Cornelia bundan bahsetmese bile Grace bu durumla ilgili yaşadığı gerginliği Cornelia'ya mal ederek dile getirecekti.

GRACE: Cornelia duygusallığın sana pek yakışmadığını kabul etmelisin.

CORNELIA: Suskunluktan başka bir şey yakışmaz mı bana? Ömür boyu sessizliğe mi gün giydim ben?

GRACE: Canım yalnızca sana yakışmadığını söylüyordum.

CORNELIA: Bana yakışmadığını. Bana yakışmadığını. Sen bana neyin yakışıp neyin yakışmadığını nereden bileceksin!

*GRACE: İstedığın kadar karşı çık Cornelia, ama bu Kız Kardeşler Birliği seçimleri sınırlarını altüst etti senin.*³⁴

Grace' e kendini en suçlu hissettirecek olan Cornelia'nın, Grace'in eve gelişini anlattığı iltifat dolu tiradın ardından tam da Cornelia'nın Grace'e sevgisini en çok akıttığı bölüm Grace'in kendini en nankör hissettiği an olacaktı. Cornelia üstüne gittikçe Grace kaçmak için, içine kapanacak ve küsme oyunu oynayacaktı. Ancak bu durumda Cornelia onu kendisinin küstürdüğünü sanarak daha da üstüne gidecekti. Bu sefer Grace'de bu baskıdan kurtulabilmek için son çare olarak kavga çıkarmaya çalışacaktı. Her ne kadar Cornelia'nın istekleri onun için emir sayılsa da Cornelia'nın gerçek anlamda ona emir vermek amacıyla

³⁴ A.g.e. , s.61,62

konuşmadığını biliyordu. Buna rağmen Cornelia'yı kızdırmak ve onun da hata yapmasını sağlayıp kendisini iyi hissedebilmek için durumu bile isteye yanlış anlamayı tercih etti.

CORNELIA: Otur. Masadan kalkma.

GRACE: Bir buyruk mu bu?

CORNELIA: Ben sana buyruklar vermem, ricalarda bulunurum.

GRACE: Bazen bir işverenin ricalarını buyruklarından ayırmak güçtür.

*CORNELIA: Lütfen sustur şu pikabı. (Grace kalkar, pikabı durdurur)*³⁵

Cornelia, Grace'in konuşmaktan çekindiği bir şeyler olduğunu hissetmeliydi. Cornelia bunun yıllardır aralarında yaşanan statü farkından kaynaklanan bir küskünlük olduğunu düşünebilirdi ancak. Aralarındaki gerginliği buna bağlayabilirdi. Bu yüzden de konuyu açmaya çalışacaktı.

Ama kafa karışıklığı yaşamasına neden olacaktı bu durum. Söylemek istediği şey acaba kişisel miydi, yoksa dernekte kendisine karşı oluşturulan kliğin içinde olduğunu anlamış mıydı? İşte bu köşeye sıkışmışlık hissi ve Cornelia'nın yakınlaşma çabalarının üzerimde yarattığı giderek artan çaresizlik ve suçluluk duyguna artık tahammül edemeyerek bir patlama yaşayacaktım. Dayanamıyorum repliği bu duygunun içinden çıkabilirdi.

Grace'in tiradındaki en büyük problemim ise Cornelia'nın sahip olduklarını kıskanıyor gibi görünmemdi. Bu durumda da Grace yine art niyetli görünüyordu. Sanki Cornelia'nın elindekileri yitirmesini istediğim için kumpas kurmuşum gibi bir mana çıkıyordu. Tuzak replikler şunlardı:

³⁵ A.g.e. , s.62,63

*GRACE: Bu mevsim Broadway'deki en iyi oyunlar hangileri, hangi kitaplar okunmaya değer. Hangileri süprüntü-sonra hangi plaklar gerçekten iyi- sonra meclise getirilen tasarımlara karşı nasıl bir tavır alınmalı!-Yaa, bir bilgi pınarısın sen!- Buna ek olarak zenginsin! Evet, evet bir servetin var. Taşınmaz malların, hisselerin, senetlerin, Edgewater Yolu'ndaki malikânen, utangaç sekreterin, Hacıların adım atmadığı dillere destan bahçelerin...*³⁶

Bu kısmı oynarken gerçekten de bu saydıklarımın aramızda bir engel oluşturduğunu düşünmeye karar verdim. Ancak bu defa Cornelia'ya kızgınmışım gibi görünüyordu.

Ben de gözlerimi hiç Cornelia'dan ayırmadan ve onu ne kadar çok sevdiğimi düşünerek oynamaya karar verdim. Bütün bunları ona duyduğum sevgi yüzünden yaptığımı düşünerek ve gözlerine bakarak, onun yüzündeki çaresizlik ve sevgiye reaksiyon vererek doğru oyunu bulabildim.

Tirat boyunca yükselerek devam eden gerilim ve suçluluk duygusu hangi noktada boşalıyordu? Tiradın hemen arkasından Cornelia, Esmeralda'yla yaptığı telefon konuşması sırasında Başpapaz yardımcılığına layık görüldüğünü öğrenir ve büyük bir öfkeye kapılır.

*CORNELIA: Başpapaz yardımcılığını kabul eder miyim diye kim sordu şekerim? Mrs. Colby ha, kestirmeliydin- hain cadı!- Esmeralda! Dinle! Ben BİRİNCİ DERECE DEN AŞAĞI GÖREV KABUL ETMEYECEĞİM! Anlıyor musun dediğimi? BİRİNCİ DERECE DEN AŞAĞI- Esmeralda!*³⁷

³⁶ A.g.e. , s.64

³⁷ A.g.e. , s.65

İçindeki hırsın nasıl öfkeye dönüştüğünü ve hatta Cornelia'ya zarar verecek boyuta ulaştığını görüp sadece nergisin oyununu izlemeye karar verdim. Bu duygu beni; çok üzgünüm ama başka bir yol yoktu bütün bunlara senin tutumun sebep oldu noktasına getirdi. Bu da dinginliği sağladı.

4.SONUÇ

Bu oyunun çalışma süreci benim için oldukça faydalı oldu. İlk defa derinlikli bir karakteri baştan sona çalışma imkânı buldum. Bir karakteri oyunun başından, tutarlı bir biçimde sonuna kadar taşımakla ilgili önemli bir deneyim oldu. Prova süreci boyunca yaptığımız çalışmalar esnasında daha önceki yıl öğrendiklerimizi deneme ve pekiştirme imkânı buldum. Özellikle sahnede hata yapmayı kabullenmek konusunda yol kat ettiğimi düşünüyorum. Şunu anladım ki yaptığım hatayı kabullenmezsem çıkışı bulamazdım. Yaptığıma razı gelmediğim zaman karakterden uzaklaşıp oyuncu olarak düşünmeye başlıyordum. Önemli olan en iyisini yapmak değil ilerleyebilmek için yaptığımıza rıza göstermekti.

İmgelemin tamamen sahnede provalar esnasında oluşması gerektiğini öğrendim. Çünkü ezber aşamasında kafamda yarattığım imgelem sahnedekiyle uymayabiliyordu. Bazen de kafamda bir resim oluşturup metni o resmi oluşturabilmek için kullanıyordum. İşte bu durumda yanlış anlaşmalar olduğundan oyun kilitleniyordu. Ya da çok renksiz ve sıradan bir Grace karakteri çıkıyordu ortaya. Ancak önceden tasarlamadan tamamen kendimi duruma bırakmayı başarabildiğim zamanlarda renkli ve şaşırtıcı oyunlar çıkıyordu.

Üstesinden gelemediğimi düşündüğüm bir problem ise kendimi oyuna bırakmadaki kontrolsüzlük oldu. Zaman zaman sadece o an sahnede olan bitenin duygusuna kendimi kaptırıp temel dertten uzaklaşıyordum. Bu da yanlış oyun vermeme neden oluyordu. Temel derde hizmet etmeyen cümleler havada asılı kalıyordu.

Bu sorunları başka bir oyunun prova sürecinde belki tekrar yaşayabilirim ancak sadece bunları fark etmek bile bu problemlerle başa çıkmayı zaman içinde öğrenebilmek için bir

anahtar edinmiş olmak demek bence. Bu yüzden de oldukça şanslı olduğumu ve bu prova sürecinin benim açımdan verimli geçtiğini düşünüyorum.

5.KAYNAKÇA

WILLIAMS, Tennessee: Yağmur Gibi Söyle Bana, çeviren Tomris Uyar, Nisan Yayınları, İstanbul, 1999, s.51-68

BAŞVURU KAYNAKLARI

MORRİS, Eric: Fütursuz Oyunculuk, çeviren İpek Bilgin, Dost Yayınları, Ankara, 2002

STANİSLAVSKİ, Konstantin: Bir Rol Yaratmak, çevirenler Çiğdem Genç, Fırat Güllü, Bora Tanyel, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul, 1999